

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'de yaklaşık 700 bin hektar arazide aile işletmeciliği biçiminde 400.000 kadar çiftçi fındık üretimiyle uğraşmaktadır. Son beş yıllık (2010-2014) ortalamalara baktığımızda, 778 bin tonluk dünya fındık üretiminin yaklaşık %68'ini (530 bin ton), 675 bin ton kabuklu fındık karşılığı dünya ihracatının %76'sını Türkiye gerçekleştirmektedir. Türkiye fındık üretiminin ortalama %85'ini ihraç etmektedir. Türkiye, 2015 yılında 240.137.287 kg fındık ihracatı karşılığında, 2.827.316.418 \$ ihracat geliri elde etmiştir.

Dünya fındık tüketiminin %91'ini gerçekleştiren Avrupa ülkeleri, fındığın %80'inin çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanılmaktadır. Fabrikalarında kullandığı fındığın %80'ini Türkiye'den ithal eden Ferrero, 2014 yılında 24.836 kişi çalışanıyla, 8,4 milyar Euro ciro elde etmiştir. 400 bin üreticisiyle Türkiye'nin 2015 sezonu fındık ihracat gelirinin sadece 2,8 milyar dolar olması fındığa dayalı sanayinin neden halen geliştirilmediğinin ve fındığın katma değerinin Türkiye'de kalması için neden halen bir planlama yapılmadığının sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

Fındık dünyanın en önemli tarıma dayalı endüstriyel ürünüdür. Fındık sektöründe yapılacak planlama ile dünya markası yaratılması sağlanabilir. Dünyanın en çok fındık üreten ülkesi Türkiye iken, dünyanın en büyük çikolata üreten ülkesi değildir.

Fındık sanayinin devletin tam teşvik kapsamına alınması; bu teşvikin Karadeniz Bölgesi'nin tamamına yayılması; finansmanı için de Kalkınma Bankası'nın devreye sokulması; Türkiye'de atılım yapan diğer sektörlerde uygulanan üç ayaklı gelişme planının fındık sanayisine de uygulanması gerekirken, fındığın çok fazla satıcının, az miktarda alıcının olduğu homojen olmayan bir piyasa da arz ve talep dengesine bırakılması fındık sektöründeki sorunları ağırlaştırmaktadır.

Fındık üretiminde ve ticaretinde dünya lideri olan Türkiye'de fındık sektöründe katma değeri yüksek üretime geçilmesi, markalaşmaya yönelik planlama yapılması zorunludur. İç ve dış pazara uygun, piyasaların talep ettiği fındık üretiminin gerçekleştirilmesi; pazar odaklı üretim ve ürün çeşitlendirilmesi çalışmalarına ağırlık verilerek işlenmiş ürün ihracatını artırmaya yönelik bölgesel bazda sektörel destekleme araçlarının geliştirilmesi için araştırma ve incelemelerin yapılması gerekmektedir.

Ürünün mülkiyetine sahip olan üretici, ürün satış işlemlerini üretici birlikleri veya kooperatifler üzerinden gerçekleştiremediğinden dolayı piyasa fiyatlarının belirlenmesinde etkin bir rol oynayamamaktadır. 2015 yılında fındığın %55,4'ünü 9 firma ihraç etmiştir; bu dokuz şirket arasında yer alan Ferrero şirketinin satın aldığı tek bir firma sadece fındığın %29,3'ünü ihraç etmiştir. Rakamlar ortadayken fındık fiyatı arz-talep dengesiyle oluşuyor söyleminin arkasına saklanmak fındık üreticisinin sorunlarını görmezden gelmek demektir.

Çikolata sanayinde faaliyet gösteren firmaların ham madde giderlerini azaltmak amacıyla Azerbaycan ve Gürcistan'da fındık yetiştiriciliğini teşvik ederek Türkiye'nin

pazardaki etkinliğini azaltmaya yönelik faaliyetlerinin incelenmesi gerekmektedir. Üretim ve ticaretinde dünya lideri olduğumuz bir ürünle ilgili devlet politikasının olmayışı sürdürülebilir bir anlayış değildir. Fındık sektöründe, katma değer kazandırılmış ürün yelpazesinin oluşturulması; bölgesel ve ürün bazlı yatırım teşviklerinin belirlenmesi; yüksek marka değerli ürün yelpazesinin oluşturulması; yabancı yatırımcılarla işbirliğinin geliştirilmesi; kooperatifçilik kültürünün geliştirilmesi, optimal büyüklükte işletme tesisinin oluşturulması, tam rekabetçi piyasa şartlarının tahsis edilmesi, kalite ve verimliliğin artırılması, sektöre yön verecek kurumsal yapının (Lisanslı Depoculuk, Fındık İhtisas Borsası, Üretici Birlikleri vb.) oluşturulması, fındık ticaretiyle iştigal eden tacirler için bir standart belirlenmesi; sektörün sorunlarının tüm yönleriyle ele alınıp incelenmesi ve gerekli politikaların üretilmesi amacıyla bir Meclis araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de yaklaşık 700 bin hektar arazide aile işletmeciliği biçiminde 400.000 kadar çiftçi fındık üretimiyle uğraşmaktadır. Son beş yıllık (2010-2014) ortalamalara baktığımızda, 778 bin tonluk dünya fındık üretiminin yaklaşık %68'ini (530 bin ton), 675 bin ton kabuklu fındık karşılığı dünya ihracatının %76'sını Türkiye gerçekleştirmektedir. Türkiye fındık üretiminin ortalama %85'ini ihraç etmektedir. Üretim ve ticaretinde dünya lideri olduğumuz bir ürünle ilgili devlet politikasının olmayışı sürdürülebilir bir anlayış değildir. Fındık sektöründe, katma değer kazandırılmış ürün yelpazesinin oluşturulması; bölgesel ve ürün bazlı yatırım teşviklerinin belirlenmesi; yüksek marka değerli ürün yelpazesinin oluşturulması; yabancı yatırımcılarla işbirliğinin geliştirilmesi; kooperatifçilik kültürünün geliştirilmesi, optimal büyüklükte işletme tesisinin oluşturulması, tam rekabetçi piyasa şartlarının tahsis edilmesi, kalite ve verimliliğin artırılması, sektöre yön verecek kurumsal yapının (Lisanslı Depoculuk, Fındık İhtisas Borsası, Üretici Birlikleri vb.) oluşturulması, fındık ticaretiyle iştigal eden tacirler için bir standart belirlenmesi; sektörün sorunlarının tüm yönleriyle ele alınıp incelenmesi ve gerekli politikaların üretilmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereği, Meclis araştırması açılmasını arz ederiz. 02.02.2016

Saygılarımızla.

Tanju ÖZCAN
Balıq Milletvekili

KEMAL ZEYBEK
SAMSUN MİLLETVEKİLİ

Av. Haluk PEKŞEN
Trabzon Milletvekili

Ünal Demirtaş
Zarguldaq MU

Av. Mustafa TUNÇER
Amasya Milletvekili

Kadim DURMAZ
Tokat Milletvekili

Yupı Boyenkur TANU
Arhan MU

Bülent Jener Bektaşoğlu
GİRESUN MİLLETVEKİLİ

Barış KARADELİM
Sınoop MU

Eryin ÖZKE
Balıq MU

Seyit TORUN
VORDU

İsmail BAKIR
Balıq MU

GEREKÇE

Türkiye'de yaklaşık 700 bin hektar arazide aile işletmeciliği biçiminde 400.000 kadar çiftçi fındık üretimiyle uğraşmaktadır. Fındık, yetiştirildiği bölgede doğrudan ya da dolaylı olarak 8 milyon nüfusu ilgilendirmekte olup, bu durum fındığın sosyo-ekonomik önemini artırmaktadır.

Son beş yıllık (2010-2014) ortalamalara baktığımızda, 778 bin tonluk dünya fındık üretiminin yaklaşık %68'ini (530 bin ton), 675 bin ton kabuklu fındık karşılığı dünya ihracatının %76'sını Türkiye gerçekleştirmektedir. Türkiye fındık üretiminin ortalama %85'ini ihraç etmektedir.

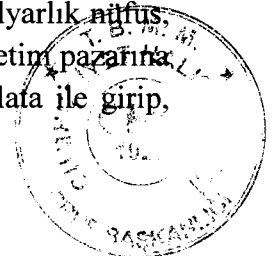
2015 yılında Türkiye, fındık ihracatının %59'unu iç fındık olarak, %41'ini ise işlenmiş fındık olarak gerçekleştirmiştir. Türkiye, 2015 yılında 240.137.287 kg fındık ihracatı karşılığında, 2.827.316.418 \$ ihracat geliri elde etmiştir.

Türkiye'de dekar başına fındık üretimi 130 kg/da iken, ABD'de 364 kg/da'dır. Fındık verim ortalaması Doğu Karadeniz Bölgesi'nde (ortalama 76 kg/da), Batı Karadeniz Bölgesi'nden (ortalama 111 kg/da) düşüktür. Fındık bahçelerinin genelde yaşlı olması, ocakların ise sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim seviyesi Kocaeli, Sakarya ve Düzce illerinin verim düzeyine göre daha düşüktür. Ülkemizde ekonomik ömrünü tamamlamış, yaşlı ve verimden düşmüş fındık bahçelerinin yenilenmesi ve gençleştirilmesi sektörün geleceği açısından çok önemlidir.

Dünya fındık tüketiminin %91'ini gerçekleştiren Avrupa ülkeleri, fındığın %80'inin çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanmaktadır. Dünyadaki en büyük fındık ithalatçısı ülkeler İtalya, Almanya, Fransa, Kanada, Rusya, Belçika ve İsviçre'dir. Bu ülkeler ithal ettiği fındığı çikolata ve şekerleme sanayisinde işleyip ihraç ederek çok daha yüksek katma değer elde etmektedirler.

Fabrikalarında kullandığı fındığın %80'ini Türkiye'den ithal Ferrero, 2014 yılında 24.836 kişi çalışısıyla, 8,4 milyar Euro ciro elde etmiştir. 400 bin üreticisiyle Türkiye'nin 2015 sezonu fındık ihracat gelirinin sadece 2,8 milyar dolar olması fındığa dayalı sanayinin neden halen geliştirilmediğinin ve fındığın katma değerinin Türkiye'de kalması için neden halen bir planlama yapılmadığının sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

Fındık dünyanın en önemli tarıma dayalı endüstriyel ürünüdür. Fındık sektöründe yapılacak planlama ile dünya markası yaratılması sağlanabilir. Dünyanın en çok fındık üreten ülkesi Türkiye iken, dünyanın en büyük çikolata üreten ülkesi değildir. Fındık sektörünün planlaması, en üst katma değer zincirine ulaştırılması gerekmektedir. Çin 1,5 milyarlık nüfus, Hindistan 1 milyar 283 binlik nüfus, Rusya 143 milyonluk bir nüfusla dünya tüketim pazarına katılmışken, Türkiye bu 3 milyarlık yeni tüketim pazarına fındığa dayalı çikolata ile girip,

pazar payı alamamıştır. Fındığın hammadde olduğu sektöre ait dünya pazarının büyüklüğü dikkate alındığında bu pazardan çok daha büyük paylar elde etmek için çalışılmalıdır.

Fındık sanayinin devletin tam teşvik kapsamına alınması; bu teşvikin Karadeniz Bölgesi'nin tamamına yayılması; finansmanı için de Kalkınma Bankası'nın devreye sokulması; Türkiye'de atılım yapan diğer sektörlerle uygulanan üç ayaklı gelişme planının fındık sanayisine de uygulanması gerekirken, fındığın çok fazla satıcının, az miktarda alıcının olduğu homojen olmayan bir piyasa da arz ve talep dengesine bırakılması fındık sektöründeki sorunları ağırlaştırmaktadır.

Fındık üretiminde ve ticaretinde dünya lideri olan Türkiye'de fındık sektöründe katma değeri yüksek üretime geçilmesi, markalaşmaya yönelik planlama yapılması zorunludur. İç ve dış pazara uygun, piyasaların talep ettiği fındık üretiminin gerçekleştirilmesi; pazar odaklı üretim ve ürün çeşitlendirilmesi çalışmalarına ağırlık verilerek işlenmiş ürün ihracatını artırmaya yönelik bölgesel bazda sektörel destekleme araçlarının geliştirilmesi için araştırma ve incelemelerin yapılması gerekmektedir.

Ürünün mülkiyetine sahip olan üretici, ürün satış işlemlerini üretici birlikleri veya kooperatifler üzerinden gerçekleştiremediğinden dolayı piyasa fiyatlarının belirlenmesinde etkin bir rol oynayamamaktadır. 2015 yılında fındığın %55,4'ünü 9 firma ihraç etmiştir; bu dokuz şirket arasında yer alan Ferrero şirketinin satın aldığı tek bir firma sadece fındığın %29,3'ünü ihraç etmiştir. Rakamlar ortadayken fındık fiyatı arz-talep dengesiyle oluşuyor söyleminin arkasına saklanmak fındık üreticisinin sorunlarını görmezden gelmek demektir.

Çikolata sanayinde faaliyet gösteren firmaların ham madde giderlerini azaltmak amacıyla Azerbaycan ve Gürcistan'da fındık yetiştiriciliğini teşvik ederek Türkiye'nin pazardaki etkinliğini azaltmaya yönelik faaliyetlerinin incelenmesi gerekmektedir. Üretim ve ticaretinde dünya lideri olduğumuz bir ürünle ilgili devlet politikasının olmayışı sürdürülebilir bir anlayış değildir. Fındık sektöründe, katma değer kazandırılmış ürün yelpazesinin oluşturulması; bölgesel ve ürün bazlı yatırım teşviklerinin belirlenmesi; yüksek marka değerli ürün yelpazesinin oluşturulması; yabancı yatırımcılarla işbirliğinin geliştirilmesi; kooperatifçilik kültürünün geliştirilmesi, optimal büyüklükte işletme tesisinin oluşturulması, tam rekabetçi piyasa şartlarının tahsis edilmesi, kalite ve verimliliğin artırılması, sektöre yön verecek kurumsal yapının (Lisanslı Depoculuk, Fındık İhtisas Borsası, Üretici Birlikleri vb.) oluşturulması, fındık ticaretiyle iştigal eden tacirler için bir standart belirlenmesi; sektörün sorunlarının tüm yönleriyle ele alınıp incelenmesi ve gerekli politikaların üretilmesi amacıyla bir Meclis araştırmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

216. Sayılı Meclis Araştırması Önergelerinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Cemal YILMAZ ¹³	Tekirdağ	
Mehmet TUNA ¹⁴	TSİ	
Turhan ERGİN ¹⁵	Muğla	
Muhammed İBRAHİM ¹⁶	Çarşamba	
Hüseyin GAMAK ¹⁷	Mersin	
Mehmet DUDUK ¹⁸	Hatay	
Yakup Akbaya ¹⁹	İstanbul	
Bolent ERGİN ²⁰	Gaziantep	
Elif Doğan TÜRKER ²¹	Ankara	
Nurbayrak Altın Kayışoğlu ²²	Bursa	
Musa ÇAYIR ²³	Afyon	

